

Sözleşmelerin Döviz Cinsinden Belirlenebileceği Haller

32 Sayılı Kararın 4.maddesinde yer alan “**Döviz**” başlığı altındaki hükme istinaden hazırlanıp, 13 Eylül 2018 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan **85 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi**yle getirilen düzenlemelere göre; **Türkiye’de yerleşik kişilerin**, Bakanlıkça belirlenecek haller dışında, **kendi aralarındaki** sözleşmelerinde sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini **döviz cinsinden** veya **döviz endeksli olarak kararlaştıramayacakları**, başka bir deyişle; anılan işlemlerde **Türk Lirasının** esas alınacağı ve ödeme yükümlülüklerinin de **Türk Lirası** olarak belirleneceği, anılan işlemlerle ilgili olarak daha önce akdedilmiş yürürlükteki sözleşmelerdeki döviz cinsinden kararlaştırılmış bulunan bedellerin, Bakanlıkça belirlenen haller dışında, **Türk Parası** olarak, 13 Eylül 2018’den **itibaren otuz gün içinde**, taraflarca yeniden belirlenmesi gerektiği açıklanmıştır.

Hazine ve Maliye Bakanlığınca, anılan Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile tanınan yetki kullanılmış ve 6 Ekim 2018 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin 2018-32/51 Sayılı Tebliğ ile yukarıda belirtilen uygulamalara ilişkin ayrıntılı açıklamalar yapılmış ve pek çok sözleşmenin döviz cinsinden belirlenebileceği açıklanmıştır. Anılan Tebliğle 2008-32/34 sayılı Tebliğin 8.maddesi “**Döviz Cinsinden ve Döviz Endeksli Sözleşmeler**” başlığı altında yeniden düzenlenmiştir.

Anılan Tebliğ Düzenlemelerine Göre Uygulama Şöyle Olacaktır:

1-) Türkiye’de yerleşik kişiler; **kendi aralarında** akdedecekleri, konusu serbest bölgeler dahil yurt içinde yer alan gayrimenkuller olan, **konut ve çatılı iş yeri dâhil gayrimenkul**

- **Satış,**
ve
- **Kiralama**

sözleşmelerinde sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya döviz endeksli olarak kararlaştıramazlar.

2-) Türkiye’de yerleşik kişiler; yurt dışında ifa edilecekler dışında kalan, **kendi aralarında** akdedecekleri, **iş sözleşmelerinde** sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya döviz endeksli olarak kararlaştıramazlar.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile **vatandaşlık bağı bulunmayan Türkiye’de yerleşik kişilerin** taraf olduğu **iş sözleşmelerinde** ise, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya döviz endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür. (*İş sözleşmesi, 4857 sayılı İş Kanunu’na göre; çalışan ve işveren arasında kurulan iş ilişkisine dayalı, işçinin iş görmeyi, işverenin de bu işe karşılık ücret ödemeyi taahhüt ettiğini gösteren sözleşmedir.*)

3-) Türkiye’de yerleşik kişiler; **kendi aralarında** akdedecekleri, **aşağıda belirtilenler dışında kalan danışmanlık, aracılık ve taşımacılık dâhil hizmet sözleşmelerinde**, sözleşme

bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştıramazlar.

a) Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile **vatandaşlık bağı bulunmayan** kişilerin taraf oldukları **hizmet sözleşmeleri**,

b) - **İhracat,**

- **transit ticaret,**

- **ihracat sayılan satış ve teslimler ile**

- **döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler**

kapsamında yapılan **hizmet sözleşmeleri**,

c) Türkiye’de yerleşik kişilerin **yurt dışında gerçekleştirecekleri faaliyetler** kapsamında yapılan **hizmet sözleşmeleri**,

ç) Türkiye’de yerleşik kişilerin, kendi aralarında akdedecekleri, **Türkiye’de başlayıp yurt dışında sonlanan ve yurt dışında başlayıp Türkiye’de sonlanan elektronik haberleşme** ile ilgili **hizmet sözleşmeleri**.

4-) Türkiye’de yerleşik kişiler; **kendi aralarında akdedecekleri**, 16/12/1999 tarihli ve 4490 sayılı **Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu** ile **491 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**’da tanımlanan **gemilerin inşası dışında kalan eser sözleşmelerinde** sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştıramazlar. (*Borçlar Kanununda Eser sözleşmesi; yüklenicinin bir eser meydana getirmeyi, iş sahibinin de bunun karşılığında bir bedel ödemeyi üstlendiği sözleşme olup, inşaat yapımı da bu kapsamdadır.*)

5-) Türkiye’de yerleşik kişilerin; **kendi aralarında akdedecekleri, iş makineleri dâhil taşıt satış ve kiralama sözleşmeleri dışında kalan menkul** (“menkul” tanımına emtia, demirbaş, makine vb. taşınabilir bütün kıymetler girmektedir)

- **satış**

ve

- **kiralama**

sözleşmelerinde sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırmaları mümkündür.

6-) Türkiye’de yerleşik kişilerin; **kendi aralarında akdedecekleri**, bilişim teknolojileri kapsamında **yurt dışında üretilen yazılımlara ilişkin satış sözleşmeleri** ile **donanım ve yazılımlara ilişkin lisans ve hizmet sözleşmelerinde** sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırmaları mümkündür.

7-) 4490 sayılı **Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu** ile 491 sayılı **Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**da tanımlanan gemilere ilişkin **finansal kiralama (leasing) sözleşmelerinde**, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür.

8-) Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararın **17** ve **17/A** maddeleri kapsamında yapılacak **finansal kiralama (leasing) sözleşmelerine** ilişkin bedellerin döviz cinsinden kararlaştırılması mümkündür. (32 Sayılı Kararın 17. maddesinde “Yurt dışından temin edilen krediler”, 17/A maddesinde “Yurt içinden temin edilen krediler” düzenlenmiş olup, anılan maddelerde öngörülen koşullarla döviz kredisi kullanılabilir.)

9-) **Kamu kurum ve kuruluşları ile Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı şirketlerinin taraf olduğu** gayrimenkul satış ve gayrimenkul kiralama **dışında kalan sözleşmelerde**, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür.

10-) **Kamu kurum ve kuruluşlarının taraf olduğu** döviz cinsinden veya dövize endeksli ihaleler, sözleşmeler ve **milletlerarası anlaşmaların ifası kapsamında** olmak kaydıyla; **yüklenicilerin üçüncü taraflarla akdedeceği**

- gayrimenkul satış,

- gayrimenkul kiralama ve

-iş

sözleşmeleri **dışında kalan sözleşmelerde**, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür.

11-) Hazine ve Maliye Bakanlığının 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamında gerçekleştirdiği işlemlerle ilgili olarak **bankaların taraf olduğu sözleşmelerde**, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür.

12-) Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar hükümleri saklı kalmak kaydıyla, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ile bu Kanuna dayalı olarak yapılan düzenlemeler çerçevesinde **sermaye piyasası araçlarının** (yabancı sermaye piyasası araçları ve depo sertifikaları ile yabancı yatırım fonu payları da dahil olmak üzere)

- **döviz cinsinden oluşturulması,**

- **ihracı,**

- **alım satımı ve**

- **yapılan işlemlere**

ilişkin yükümlülüklerin döviz cinsinden kararlaştırılması mümkündür.

13-)

- **Dışarıda yerleşik kişilerin Türkiye’de bulunan;** şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, doğrudan veya dolaylı olarak yüzde elli ve üzerinde pay sahipliklerinin bulunduğu şirketler ile

- serbest bölgedeki faaliyetleri kapsamında **serbest bölgelerdeki şirketlerin**

taraf olduğu **iş** ve **hizmet** sözleşmelerinde, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endekli olarak kararlaştırılması mümkündür.

14-) Türkiye’de yerleşik

- **yolcu, yük veya posta taşıma faaliyetinde bulunan ticari havayolu işletmeleri;**

- hava taşıma araçlarına, motorlarına ve bunların aksam ve parçalarına yönelik **teknik bakım hizmeti veren şirketler;**

- sivil havacılık mevzuatı kapsamında havalimanlarında **yer hizmetleri** yapmak üzere çalışma ruhsatı alan veya yetkilendirilen **kamu** ya da **özel hukuk tüzel kişiliği statüsündeki kuruluşlar** ile söz konusu kuruluşların kurdukları işletme ve şirketler ile doğrudan veya dolaylı olarak sermayelerinde en az %50 hisse oranına sahip olduğu **ortaklıkların**

Türkiye’de yerleşik kişilerle döviz cinsinden veya dövize endekli bedeller içeren **gayrimenkul satış, gayrimenkul kiralama ve iş sözleşmeleri haricindeki sözleşmeleri** akdetmeleri mümkündür.

Yukarıdaki Uygulamalarda Dikkate Alınacak Diğer Hususlar:

1-) Yukarıda açıklanan durumlardan sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövize endekli olarak kararlaştırılmayan (*Türk Lirası olarak düzenlenmesi gereken*) sözleşmeler kapsamında düzenlenecek **kıymetli evraklarda** (*çek, bono, poliçe gibi*) yer alan bedellerin döviz cinsinden veya dövize endekli olarak belirlenmesi mümkün değildir.

2-) Uluslararası piyasalarda fiyatı döviz cinsinden belirlenen **kıymetli madenlere** ve/veya **emtiaya endekslenen** ve/veya dolaylı olarak dövize endekslenen **sözleşmeler** de **dövize endekli sözleşme sayılır.**

3-) Türkiye’de yerleşik kişilerin **yurt dışındaki;** şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, işlettiği veya yönettiği fonlar, yüzde elli ve üzerinde pay sahipliklerinin bulunduğu şirketler ile doğrudan ya da dolaylı olarak sahipliklerinde bulunan şirketler **Türkiye’de yerleşik olarak değerlendirilir.**

4-) Yukarıda döviz olarak ya da dövize endekli olarak yapılabileceği belirtilen sözleşmeler 13 Eylül 2018 tarihinden önce yapılmış ise, bu sözleşmelerde bir değişiklik yapılmasına gerek yoktur, anılan sözleşmeler geçerliliğini sürdürecektir.

5-) Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararın Geçici 8 inci maddesinin yürürlüğe girdiği 13 Eylül 2018 tarihinden önce akdedilmiş bulunan iş makineleri dâhil **taşıt kiralama sözleşmeleri** anılan geçici madde hükmünden istisna olup, anılan sözleşmeler geçerliliğini sürdürecektir ve Türk Lirası olarak yenilenmesine gerek olmayacaktır.

6-) Yukarıda sayılanlardan, sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri **döviz cinsinden** veya **döviz endeksli olarak kararlaştırılması mümkün olmayan sözleşmelerde** yer alan bedellerin Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararın Geçici 8 inci maddesi kapsamında **Türk parası olarak** taraflarca **yeniden belirlenmesi zorunludur.**

Türk parası olarak taraflarca yeniden belirleme yapılırken, öncelikle tarafların mutabakatı aranacak, mutabakata varılamazsa; akdedilen sözleşmelerde döviz veya döviz endeksli olarak belirlenen bedeller, söz konusu bedellerin **2/1/2018** tarihinde belirlenen gösterge niteliğindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası **efektif satış kuru** kullanılarak hesaplanan Türk parası cinsinden karşılığının, 2/1/2018 tarihinden, bedellerin yeniden belirlendiği tarihe kadar, Türkiye İstatistik Kurumunun her ay için belirlediği tüketici fiyat endeksi (**TÜFE**) aylık değişim oranları esas alınarak artırılması suretiyle belirlenir.

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararın Geçici 8 inci maddesinin yürürlüğe girdiği 13 Eylül 2018 tarihinden önce akdedilen **konut** ve **çatılı iş yeri kira sözleşmelerinde** döviz veya döviz endeksli olarak belirlenen bedeller önceki paragrafta açıklandığı şekilde, **iki yıllık süre için** Türk parası olarak belirlenir. Ancak, Türk parası olarak belirlemenin yapıldığı kira yılının sonundan itibaren bir yıl geçerli olmak üzere; anılan paragraf uyarınca Türk parası olarak belirlenen kira bedeli, taraflarca belirlenirken mutabakata varılamazsa, belirleme tarihinden belirlemenin yapıldığı kira yılının sonuna kadar Türkiye İstatistik Kurumunun her ay için belirlediği tüketici fiyat endeksi (TÜFE) aylık değişim oranları esas alınarak artırılması yoluyla belirlenir. Bir sonraki kira yılı Türk parası cinsinden kira bedeli ise, taraflarca belirlenirken mutabakata varılamazsa, önceki kira yılında geçerli olan kira bedelinin Türkiye İstatistik Kurumunun belirlediği tüketici fiyat endeksi (TÜFE) aylık değişim oranları esas alınarak artırılması yoluyla belirlenir ve belirlenen Türk parası cinsinden kira bedeli bu fıkra da belirtilen iki yıllık sürenin sonuna kadar geçerli olur.

Sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya döviz endeksli olarak kararlaştırılması mümkün olmayan sözleşmelerde, **tahsili yapılmış** veya **gecikmiş alacaklar** için bir **değişiklik yapılmaz** ve bunlar döviz ya da döviz cinsinden işlem görmeye devam eder.

7-) Yukarıda, istisna tanınarak **döviz** ya da **döviz endeksli yapılabileceği belirtilen sözleşmelerde** taraflar mutabık kalarak isterlerse,

- yeni yapılacak sözleşmeleri Türk parası cinsinden yapabilirler
- veya
- mevcut döviz cinsinden veya döviz endeksli sözleşmelerde yer alan bedelleri Türk parası olarak yeniden kararlaştırabilirler.